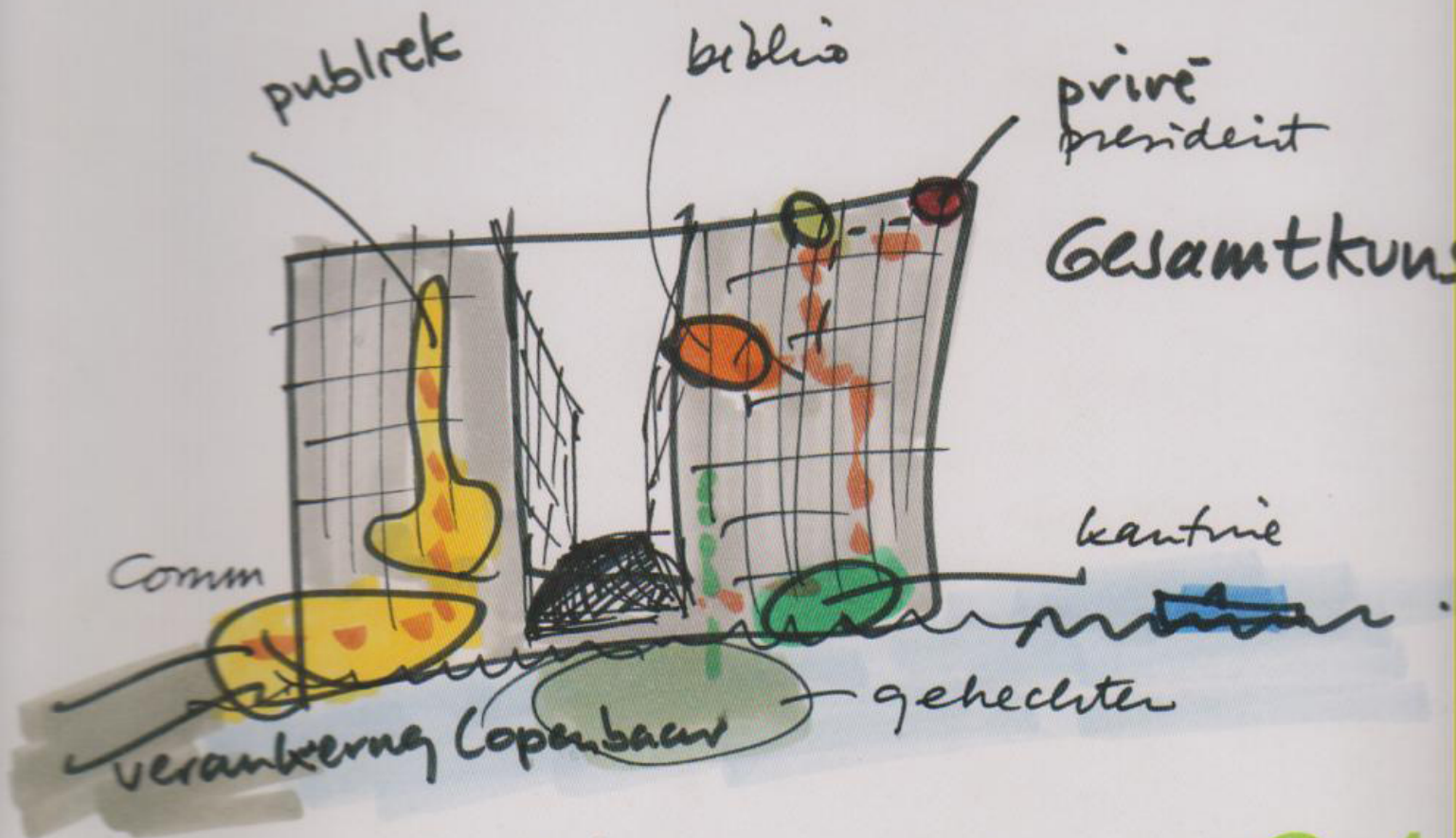

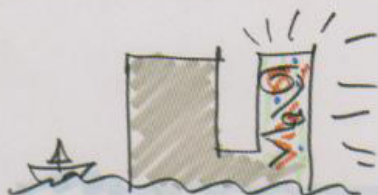
rol individuen – grote maat **24**
kleine maat

- 06 – HET WERD EEN KEER TIJD VOOR PPS
- 14 – NIEUW HAAGS PLEIN KRIJGT VORM
- 20 – WAT GAAT HET ROB-NIEUWE STIJL DOEN?
- 34 – WETHOUDER STADIG OVER DE BOUWPUT AMSTERDAM
- 38 – NICOLAAS MATSIER VOLGT FLORIS V IN RADBOUD
- 49 – HET PALEIS VAN JUSTITIE VOLGENS FELIX CLAUS

SMAAK

■ ■ STEDENBOUW ■ ■ MONUMENTEN ■ ■ ARCHITECTUUR ■ ■ ARCHITECTUURBELEID ■ ■ KUNST

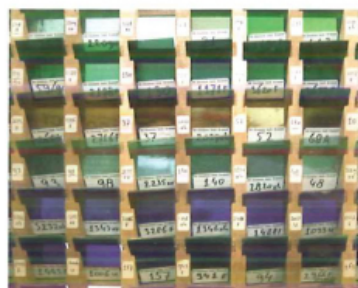
DE GROND
OMWOELD

Herbergzaam
Concentratie

Restauratie wandtapijten en glas-in-lood-raam is werk voor specialisten

Tekst: Anne Luijten Fotografie: Janine Schrijver

ANDERE SMAKEN

Tekst: Anne Luijten
Fotografie: Janine Schrijver

Tijdens het kerstreces van de Tweede Kamer zijn in het Binnenhofcomplex twee monumentale pronkstukken na zorgvuldige restauratie onder de bezielende leiding van de directie Beheer van de Rijksgebouwendienst, teruggeplaatst op hun oorspronkelijke plek: de glas-in-loodkap van de Handelingenkamer en de wandtapijten uit de voormalige Stadhouderskamer.

Het restaureren van de negentiende-eeuwse glas-in-loodpanelen en de eind 18e/vroeg 19e-eeuwse tapijten vraagt een ambachtelijk meesterschap en is waar monnikenwerk. In Nederland heeft gelukkig inmiddels een aantal bedrijven het specialistische vakmanschap in huis om een dergelijke klus te klaren. Monniken komen er niet meer aan te pas, maar

liefde voor het ambacht en veel geduld zijn onbetwiste basisvoorwaarden voor een succesvolle restauratie van dergelijk kwetsbaar materiaal. De monumentale wandtapijten hangen in de voormalige Stadhouderskamer, een bijkamer van de oude Vergaderzaal van de Tweede Kamer, die ook fungeerde als wacht-

ruimte voor de ministers die naar de Kamer moesten. Het Binnenhofcomplex, oorspronkelijk het oude grafelijke paleizencomplex dat stamt uit de dertiende eeuw, kent een rijke geschiedenis van aan- en bijbouwen en behoort tot de topmonumenten van de Rijksgebouwendienst. De Stadhouderskamer is momenteel in gebruik als ceremo-

niële ruimte voor belangrijke ontvangsten. De kamer is fraai betimmerd, heeft een aantal prachtige schouwen en heeft sinds kort haar twee wandtapijten weer terug. De tapijten zijn allegorische voorstellingen van vruchtbaarheid en overvloed. Op het ene tapijt is de godin Ceres afgebeeld, godin van de landbouw en de belichaming van de overvloed

Pronkstukken uit Binnenhof-complex weer terug op hun plek

der aarde. Het andere tapijt is een afbeelding van de god van de vruchtbaarheid Bacchus.

De restauratie is uitgevoerd door restauratieatelier voor antiek textiel ICAT uit Cruquius. Een belangrijke klus was het verwijderen van het steundoek dat in de jaren zestig van de vorige eeuw met een velpon-achtige substantie ter versteviging aan

de tapijten is geplakt. In die tijd had men nog nauwelijks ervaring met en kennis van het restaureren van antiek textiel. Het afhalen van het steundoek bracht onvermijdelijk enige schade met zich mee, omdat draadjes zijde en wol verkleefd waren geraakt met de lijm. Omdat de lijm begon te barsten en los te laten was het ondanks de schade

tóch belangrijk om het steundoek te verwijderen, ook al omdat de tapijten moesten worden schoongemaakt en dat kan alleen zonder het steundoek.

Ook het schoonmaken van de tapijten is een voorzichtig klusje waarbij bovendien nooit al het vuil dat zich in de loop der tijd in het wol en de zijde heeft genesteld, kan worden

verwijderd. Met name in de lichte kleuren blijft een zekere grijs sluier zichtbaar. Wie overigens denkt dat met het schoonmaken de tapijten de frisse oorspronkelijke kleurenpracht hebben teruggekregen, komt bedrogen uit. Met wandtapijten is in tegenstelling tot bijvoorbeeld schilderijen zo'n effect met schoonmaken niet mogelijk. Dat komt omdat de

verf van de stoffen gemaakt is van overwegend organisch materiaal zoals plantenextracten en vergruizelde insecten, dat onherroepelijk verkleurt in tegenstelling tot het pigment van schilderijen. Voor de tapijten uit de Stadhouderskamer betekent dat bijvoorbeeld dat ze blauwig zijn geworden omdat het geel uit de groene stukken is verdwenen en alleen het blauwe deel is overgebleven.

BIBLIOTHEEK

De Handelingenkamer is gevestigd in de vroegere bibliotheek van het voormalige Ministerie van Justitie aan het Plein. Dat gebouw is inmiddels ook onderdeel van het Tweede Kamercomplex en doet voor een groot deel dienst als huisvesting

voor de fractie van het CDA. Architect is de voormalige Rijksbouwmeester C.H. Peters en het stamt uit eind negentiende eeuw. Het is een heel gaaf gebouw, ook wat betreft het interieur, en behoort ook tot de top-monumenten van de Rijksgebouwendienst. De bibliotheek lijkt op de beroemde bibliotheek van Cuijpers in het Rijksmuseum, met drie omgangen boven elkaar, ieder voorzien van fraai ijzeren sierhekwerk en draaitrappen. De bibliotheek-functie is vervangen door die van opslag van de Handelingen: de officiële verslagen van alle plenaire vergaderingen van de Tweede Kamer. De ruimte wordt bekroond met een bijzondere, decoratieve glas-in-loodkap, die onlangs geheel is gerestaureerd. Ook voor deze res-

tauratie is de directie Beheer van de Rijksgebouwendienst samen met de monumenten-adviseurs van het Atelier Rijksbouwmeester op zoek gegaan naar een bedrijf dat zo'n werk kan uitvoeren. Het is het Glasbewerkingsbedrijf Brabant uit Tilburg geworden, dat de restauratie op nauwkeurige en liefdevolle wijze heeft uitgevoerd. Nadat de glaspanelen uit de kap zijn verwijderd en uit elkaar zijn gehaald, zijn ze overgebracht naar het Glasatelier. Daar zijn de stukjes glas uit de vele tientallen panelen uit het lood gehaald, schoongemaakt en opnieuw verlood: met kit in een nieuw lood gezet. Het oorspronkelijke glas is zoveel mogelijk gehandhaafd; breuken zijn waar mogelijk gelijmd en waar nieuwe stukjes glas nodig

waren is zoveel mogelijk gewerkt met scherven van het oorspronkelijke glas. Extra lastig voor de restaurateurs was het werken met de gebogen glaspanelen. De ronde gedeelten van de kap moeten immers weer in precies dezelfde rondingen teruggezet worden in de staalconstructie van de kap. Echt vakmanschap is dus vereist, naast een stevige portie geduld en echte liefde voor het vak. In het glasatelier hebben twee man zo'n half jaar lang fulltime aan de klus gewerkt. Het resultaat mag er wezen, en de Handelingenkamer heeft weer een glas-in-loodkap die de tand des tijds voorlopig kan doorstaan.

